

T. Smirnova, I. Kolomeičuka (zinātniskā vadītāja)

KRĪZE KĀ MAKSĀTNESPĒJAS SASTĀVDAĻA

Krīze biznesā ir tikpat nenovēršama kā cilvēka slimība, ir neparedzēts un negribēts process, un to rašanās ir saistīta ar paša biznesa būtību, kas būtiski apdraud vai spēj izbeigt uzņēmuma pastāvēšanu.

Darba mērķis: izpētīt sakarības starp jēdzieniem krīze un maksātnespēja.

Uzņēmuma krīze ir lūzuma brīdis, piepešs bīstams pavērsiens uzņēmējdarbībā, kas izpaužas preču pārprodukcijā, ražošanas sašaurināšanā, uzņēmuma izputēšanā.

Izšķir trīs krīzes stāvokļus:

1. potenciālā jeb iespējama krīze;
2. apslēptā (latentā) krīze;
3. aktuālā jeb akūtā krīze.

Uzņēmuma krīzes cēloņi tiek meklējami kā ražošanas, tā arī uzņēmuma vadīšanas procesā.

Krīzi izraisa:

- uzņēmuma vadības nenopietna un novēlota krīzes iemeslu analīze;
- pašu kapitāla trūkums, pieaugošie parādi, ko pastiprina jaunu kredītu atteikums, kas ierobežo uzņēmuma vadības darbības laiku;
- „anarhija”, ko radījusi uzņēmuma krīze un kura izpaužas ražošanas un pārvaldes procesos, sarežģī reālo situāciju un neļauj objektīvi to novērtēt;
- objektīvie trūkumi uzņēmuma pārvaldē, kas saistīti ar subjektīvu vadītāju bezpalīdzību, ko uzņēmuma vadība visbiežāk cenšas noslēpt ar tendenciozu optimismu, novedot pie tālākas stāvokļa pasliktināšanās.

Uzņēmuma maksātnespēja ir parādnieka stāvoklis, kurā tas nespēj nokārtot savas parādu saistības līdz lietas par maksātnespēju ierosināšanai.

Likumā ir noteiktas trīs maksātnespējas pazīmes:

1. parādnieks nespēj vai sakarā ar pierādāmiem apstākļiem nespēs pienācīgi nokārtot savas parādu saistības;
2. parādnieks ir pārtraucis kārtot parādu saistības, kurām iestājies izpildes termiņš;
3. parādnieka parādu saistības pārsniedz aktīvus.

Likums paredz divus apstākļus, kad firma parādniece pati izvirza prasību par savu maksātnespēju:

1. ja parādnieks 3 nedēļu laikā nav norēķinājies par saviem parādiem un nav iesniedzis rakstisku vienošanos ar kreditoriem par to, ka viņi kaut kādā veidā nokārtojuši savstarpējās attiecības;
2. firmas parādniece parādu saistības pārsniedz tās bilances aktīvu summu.

Uzņēmuma krīzi un maksātnespēju var novērtēt, izmantojot šādus finanšu rādītājus:

- rentabilitāte;
- likviditāte;
- maksātnespēja.

No augšminētā var secināt, ka krīze un maksātnespēja ir divi atšķirīgi ekonomiskie jēdzieni. Tomēr šie jēdzieni ir cieši savstarpēji saistīti, un tiem ir gan atšķirīgas, gan līdzīgas pazīmes. Maksātnespēja ir vienmēr ir krīze uzņēmumā, bet krīze tikai var novest pie maksātnespējas situācijai.

Atslēgas vārdi: krīze, maksātnespēja, parādnieks, finanšu rādītāji.